

Olycksundersökning brand i återvinningsanläggning, Vaggeryds kommun

Bakgrund

Lagstiftning

Enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor kap 3 § 10 ska kommunen ”se till att olyckan undersöks för att i skäligen omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts”.

Uppdrag och avgränsning

Undersökningen har initierats av Räddningschef Fredrik Björnberg. Undersökningen syftar till att dra lärdomar kring samverkan inom RäddSamF:s ledningssystem. Undersökningen omfattar varken brandförloppet eller den direkta brandsläckningen.

Metod

Undersökningen bygger på intervju av de befäl som ingick i räddningsledningen. Undersökningen bygger även på händelserapport från räddningstjänsten Vaggeryds kommun (Nummer G2021.073957).

Undersökningen utförd av

Pär Liljekvist, Räddningstjänsten Värnamo

Beskrivning av objektet och väderförhållanden

Objektet

Branden inträffar i ett avfallsupplag av blandsopor. Avfallet är upplagt i högar motsvarande ett ”E” där vardera tvärlån har måtten 10 x 30 meter och en höjd på sex meter. Det är cirka sex meter mellan tvärlåarna. Se nedanstående bild.

Anläggningen ligger vid Hagshult sydost om Skillingaryd i Vaggeryds kommun. Närmsta brandstyrka, från Skillingaryd, har cirka 15 minuters framkörningstid.

Väder/brandriskförhållanden

Dagarna före händelsen och den aktuella dagen har brandriskvärdena varierat mellan måttlig till stor brandrisk. Detta mycket beroende på temperatur och vind. Vid tiden för händelsen är det svag nordlig vind och hög luftfuktighet.

Översiktsbild, Google maps

Händelsen i en enkel dagbok

Olycksförlopp före räddningstjänstens framkomst

Klockan 21:10 onsdagen den 7 juli inkommer larm till SOSAlarm från ett flygplan att piloten ser att det brinner på en återvinningsanläggning i Hagshult.

SOS drar ett Nivå10-larm "Brand i avfall, utomhus" i samråd med Inre befälet. Utlarmningen innebär styrkor från Skillingaryd och Vaggeryd, samt insatsledare och Brandingenjör i beredskap från Jönköping.

Under framkörningen frågar inre befälet om uttryckande befäl önskar mer resurser, typ tankbilar. Inledningsvis avvaktar de med styrkeuppbyggnad.

Återvinningsanläggningen är inte känd av den uttryckande personalen, så styrkeledaren från Skillingaryd (som kommer att vara först på plats) antar att det är något avfallsupplag tillhörande någon bondgård.

Räddningstjänstens framkomst och därpå följande åtgärder

Bild tagen vid första enhetens framkomst

Vid styrkeledarens framkomst finner han att det ryker från en mindre hög och att det brinner relativt kraftigt i ena delen av upplaget.

Styrkeledaren bedömer att det finns spridningsrisk till skogen. I sin framkomstrappport meddelar han att det är en relativt kraftig brand i delar av en hög, att det är långsam brandspridning och att det finns risk för spridning till skogen. Han begär också fler vattenenheter.

Den övergripande ledningen som har ett antal större deponibränder i minne ser framför sig att det är en större brand och att det finns en överhängande risk för att detta blir en omfattande deponibrand. Detta stöds ytterligare när de går in och tittar på flygfoto på kartfunktionen på Hitta.se på nätet. Flygfotot visar en stor sammanhängande hög med måtten 50 x 80 meter. Utifrån detta planerar den övergripande ledningen för att förhindra en omfattande deponibrand.

Översiktsbild Hitta.se

Brandsläckningsarbetet

Inledande inriktning blir att förhindra brandspridning till skogen och fortsatt spridning i högarna. Utifrån det placeras vattenspridare ut vid skogskanten. Enstaka vattenstrålar sätts att slå ner lågorna.

När den skadeplatsnära ledningen etablerats konstaterar de att branden inte går att släcka genom att täcka över den. De jämför branden i storlek och intensitet med ett antal mindre deponibränder de varit med om.

Utifrån detta sätts inriktningen till att dämpa branden med vattenstrålar/vattenspridare samt att gräva av högarna och flytta bort icke brinnande avfall. De påbörjar också att säkra vattenförsörjning med hjälp av motorspruta från ett öppet vattentag en bit ifrån platsen.

För att lösa detta görs följande sektorsuppdelning:

- Insatsledaren ansvarar för grävning med hjälp av civila grävare.
- Styrkeledare Skillingaryd ansvarar för dämpning av branden och släckning av de borttransporterade massorna.
- Styrkeledare Vaggeryd ansvarar för vattenförsörjning med hjälp av tankbilar och motorspruta.
- Insatsledaren tar rollen som Räddningsledare.

Det tar tid att få fram och i gång maskiner för lämpning, så det inledande räddningsarbetet drar ut något på tiden. Det tar också tid att få i gång vattenförsörjningen på grund av att ett antal av vattenenheterna kör fel, trots tydlig vägbeskrivning.

Den övergripande ledningen noterar detta och uppfattar också på talgruppen oroliga frågor från skadeplatsen var tankbilarna tagit vägen. Detta eftersom vattnet tagit slut på brandplatsen.

Utifrån detta gör den övergripande ledningen bedömningen att den skadeplatsnära ledningen kommer tappa kontrollen över branden och larmar på mer resurser.

Den skadeplatsnära ledningen bedömer samtidigt att läget är under kontroll och det inte finns ytterligare personalbehov. Detta bland annat med anledning av att materialet är förhållandevis fuktigt. De gör också bedömningen att insatsen kommer hålla på länge.

Allt eftersom får den skadeplatsnära ledningen tag i fler maskiner för lämpning. Därför går arbetet med att gräva av högarna fortare än planerat.

I lägesrapporten som lämnas vid 23-tiden meddelar den skadeplatsnära ledningen att det kommer bli en långvarig insats, vilket innebär behov av avlösning senare på natten.

Med hänsyn till att den övergripande ledningen ser insatsen som en blivande stor och ansträngande insats larmas enheterna för avlösning direkt.

Vid 23 - 23:30-tiden anländer de två avlösningseenheterna från Sävsjö respektive Hillerstorp. Den skadeplatsnära ledningen ser inget behov av dessa och känner en osäkerhet hur de ska förhålla sig till dem. Slutligen sätts de in i släckningsarbetet.

Den övergripande ledningen eftersöker en personalplanering, vilket också den skadeplatsnära ledningen tar fram och skickar in via Daedalos responsappen. Den övergripande ledningen får inte upp denna bild. Därför påbörjar de en egen personalplanering som skiljer sig åt från den som den skadeplatsnära ledningen skickade in.

I detta läge diskuterar insatsledaren och brandingenjör i beredskap huruvida de båda behövs på platsen. De enas om att båda stannar kvar ytterligare en tid.

Efter ytterligare någon timme skickas Vaggerydsstyrkan hem, liksom huvuddelen av Skillingarydsstyrkan. De fick samtidigt uppdrag att återkomma vid fem-tiden på morgonen.

Vid tre-tiden får Vaggerydsstyrkan besked att de inte behövs vid fem-tiden.

Vid kvart i fyra avlöses brandingenjör i beredskap av en kollega och vid fem-tiden avlöses insatsledaren. Samtidigt återgår Hillerstorsstyrkan.

Vid sex-tiden beslutar den nya skadeplatsnära ledningen att aktivt släcka branden.

Den nya skadeplatsnära ledningen gör ett omtag kring släckningsarbetet med ny personal. De högar som lämpats vattenbegjuts inledningsvis med hjälp av en vattenkanon från en tankbil. Sedan eftersläcker enskilda brandmän med enhetsstrålrör högarna.

Primära
lämningsområdet

Brandområde

Sekundära
lämningsområdet

Ledningsplats

I och med detta minskar behovet av såväl vatten som vattenenheter. Personalbehovet minskar också då arbetet inte är så fysiskt tungt. Av den anledningen minskas också antalet personal på plats.

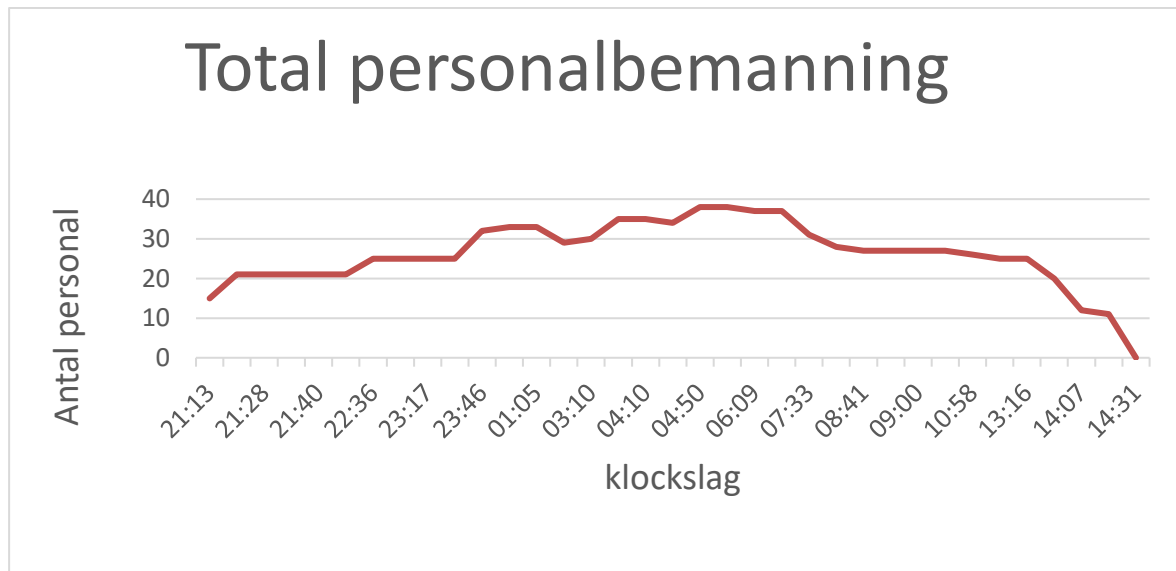
Vid 9-tiden på torsdagsmorgonen övertas räddningsledarskapet av ställföreträdande räddningschefen i Vaggeryds kommun. Han påbörjar dialog med restvärdesledare och personal från kommunens miljökontor.

Det aktiva släckningsarbetet pågår till lunchtid på torsdagen. Därefter pågår eftersläckning till klockan 14:30 på torsdagen.

Diskussion/erfarenheter

Utredaren konstaterar att den skadeplatsnära ledningen och den övergripande ledningen hade olika syn på förutsättningarna för insatsen.

På samma sätt som en insats kan bli överdimensionerad kan den också bli underdimensionerad. I det här fallet blev insatsen överdimensionerad.

Det fanns helt klart indikationer som talade för att det skulle kunna bli en större brand och därmed anledning till att planera för en sådan:

- Karttjänsten som övergripande ledning nyttjade sig av visade på att avfallet låg i en stor hög.
- Första befäl på plats gav i sin lägesrapport att det var en relativt kraftig brand i en stor hög och att det fanns spridningsrisk till skogen.
- Befälet begärde också ytterligare vattenenheter.
- Det tog tid att få i gång de maskiner som tänkts nyttja för att gräva av högarna.
- En eller flera vattenenheter kör fel och det tar därför tid att få i gång en fungerande vattenförsörjning.
- Den övergripande ledningen har erfarenhet av ett flertal bränder i återvinningsanläggningar som blivit betydande och långvariga.

De båda ledningsfunktionernas personalplanering överensstämmer inte. Detta beroende på att den skadeplatsnära ledningens syn på, och förklaring till, att händelsen inte är speciellt omfattande inte övertygar den övergripande ledningen. Inte heller blir den skadeplatsnära ledningen övertygad av den övergripande lednings resonemang. För att ledningsfunktionerna ska kunna samspela krävs det att ledningsfunktionerna kan lita på varandras omdömen och att det finns förståelse dem emellan. Så verkar inte ha varit fallet.

För att rent praktiskt råda bot på att ledningsfunktionerna inte ”förstår” varandra skulle en eller flera av nedanstående åtgärder kunna göras:

- A. Den övergripande ledningen skulle kunnat sända ut en egen ”spejare”.
- B. En särskilt hanterad stabsfunktion ”F1 personalplanering” skulle kunnat inrättats såväl skadeplatsnära som på ledningscentralen.
- C. Nyttjat en drönare och skickat filmen till ledningscentralen. Rutiner för detta finns ännu inte i den aktuella ledningscentralen, men bör tas fram.

MSB:s föreskrift och allmänna råd om ledning av kommunal räddningstjänst (2021:4) beskriver att den övergripande ledningen bland annat ska ha förmåga att utföra nedanstående uppgifter. I

och med att ett flertal uppgifter har, genom föreskriften, lyfts uppåt i hierarkin från räddningsledaren till den övergripande ledningen kan det komma att bli diskussioner mellan olika ledningsfunktioner.

- bevaka skeenden som är relevanta för ledning av räddningstjänst, värdera dessa skeenden och vid behov initiera de åtgärder som behövs,
- besluta om inledande av räddningsinsats och att utse räddningsledare,
- besluta om initial resurstilldelning för räddningsinsatser och därefter besluta om löpande resursförsörjning av dessa,
- besluta om avsikt med räddningsinsatser och vilka effekter som ska åstadkommas,
- besluta om inriktning, samordning samt prioritering av resursanvändningen för räddningsinsatser och beredskap
- följa upp och tillse att räddningsinsatserna genomförs effektivt.

Under insatsen skickade den skadeplatsnära ledningen bilder till den övergripande ledningen via responsappen. Några av dessa bilder såg inte den övergripande ledningen. Detta troligtvis på grund av att det fanns två uppdrag till händelsen och bilderna lades i båda händelserna.

Räddningstjänstledningssystemet föreslås:

- Utbilda samtliga befäl i vad föreskriften och RSB:s ledningsdoktrin innebär.
- Tillse att det skapas metoder för gemensam förståelse och ökad tillit mellan ledningsfunktionerna.
- Säkerställa att de olika ledningsnivåerna kan ha en gemensam bild av såväl händelsen som tänkbart förlopp.
- Säkerställa att den övergripande ledningen verkligen utför uppgifterna enligt föreskriften.
-

Åtgärder

Rapport tillsänds Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, Räddningstjänsten Vaggeryds kommun

Pär Liljekvist
Brandutredare